

OPINIE

Commentator,

Over de opverende beurzen na het desastreuze nieuws rond UBS dinsdag

'De beurzen leken gisteren op een onversneden 1 aprilgrap'

The Wall Street Journal

Paul Piret,

Commentator, over het Europees arrest voor de Vlaamse zorgverzekering

'Het zijn de buitenlandse autoriteiten die Vlaanderen moeten terechtwijzen en tot de orde roepen. Eens te meer.'

La Libre Belgique

Silvio Berlusconi

Italiaans ex-premier en kandidaat-premier, over de geplande overname van Alitalia

'Als we toelaten dat Air France Alitalia koloniseert, denk ik niet dat de toeristen nog naar Rome, Firenze of Napels zouden komen. Ik denk dat ze eerst naar Frankrijk gaan.'

Newsweek

DONDERDAG 3 APRIL 2008

KREDIETCRISIS Financieel schaduwsysteem omzeilde met complexe constructies regelgeving veilig bankieren

NET NIET AAN HET
FEEST ZOALS IN 1929

De financiële crisis is een moderne heruitgave van de stormloop op de Amerikaanse banken bijna 80 jaar geleden. De bevolking haalt nu geen cash van haar rekening om die thuis op te potten, maar haalt haar geld uit een 'financieel schaduwsysteem' vol complexe financiële constructies, en steekt het in schatkistcertificaten. De lessen uit de jaren 30 er nog eens instampen is geen overbodige luxe. Als Fed-voorzitter Ben Bernanke er niet in slaagt de vicieuze cirkel van terugvorderingen en kredietchaarste te doorbreken, krijgen we niet meteen een nieuwe Grote Depressie, maar in elk geval enkele harde jaren. Laten we vooral leren de economie beter te beheren.

Paul Krugman

De bankcrisis van de jaren 30 toonde aan dat ongecontroleerde financiële markten al te gemakkelijk tot een catastrofe kunnen leiden.

FOTO: CORBIS

Als Ben Bernanke erin slaagt het financiële systeem van de afgrond te redden, zal hij terecht geprezen worden voor zijn heroïsche inspanningen. Maar de vraag die we ons moeten stellen, is: hoe kon het ooit zo ver komen? Waarom moet het financiële systeem worden gered? Waarom moeten gematigde economie superhelden worden? Het uiteindelijke antwoord is dat we nu de prijs betalen voor ons opzettelijk geheugenverlies. We verliezen om te vergeten wat in de jaren 30 is gebeurd. In plaats van te leren uit de geschiedenis begaan we dezelfde fouten opnieuw.

In tegenstelling tot wat wordt gedacht, was niet de crash van de aandelenmarkten in 1929 het bepalende moment tijdens de Grote Depressie. Wat eerst op een ordinaire recessie leek, werd een regelrechte bedreiging voor onze beschaving. De reden daarvoor was de stormloop op de banken in Amerika in 1930 en 1931. De bankcrisis van de jaren 30 toonde aan dat niet-gereguleerde en ongecontroleerde financiële markten al te gemakkelijk tot een catastrofe kunnen leiden. Decennia gingen voorbij en we vergaten deze les. Maar nu komt de crisis des te harder aan.

TEGENSTELLING

Om het probleem te vatten, moeten we begrijpen hoe banken werken. Banken bestaan omdat ze de tegenstelde belangen van beleggers en leners verzoenen. Spaarders willen hun vrijheid. Zij willen op korte termijn aan hun geld kunnen. Leners willen daarentegen een verbintenis: zij willen niet plots met een onmiddellijke eis tot terugbetaling worden geconfronteerd.

Normaliter komen de banken aan beide belangen tegemoet. Zij die hun cen-

ten bij de bank in bewaring geven, hebben op elk ogenblik toegang tot hun fondsen. Maar het meeste geld dat bij een bank wordt belegd, wordt voor langetermijnkredieten gebruikt. De reden waarom dit systeem werkt, heeft te maken met het feit dat de hoeveelheid opgenomen geld wordt gecompenseerd door nieuwe deposito's. Zo moet de bank slechts een beperkte hoeveelheid cashreserves hebben om haar verbintenissen te kunnen nakomen.

GERUCHTEN

Maar van tijd tot tijd, en meestal als gevolg van louter geruchten, vindt er een stormloop op de banken plaats. Op eenzelfde ogenblik nemen heel wat mensen hun geld op. Een bank die te maken krijgt met een stormloop van depositanten heeft een gebrek aan cash om aan haar verplichtingen te voldoen en kan zelfs op de fles gaan, zelfs al blijken de geruchten achteraf vals.

Slechter nog: een stormloop kan zelfs besmettelijk zijn. Als depositanten bij een welbepaalde bank hun centen verliezen, dan worden de depositanten bij andere banken ongetwijfeld zenuwachtig. Dat leidt tot een kettingreactie. En de economische gevolgen kunnen groot zijn. Wanneer de overlevende banken pogen hun cash te verhogen door de terugbetaling van leningen te vorderen, kan er een vicieuze cirkel ontstaan. De stormloop op de banken leidt dan tot kredietchaarste met meer bedrijfsfaillissementen en meer financiële problemen bij de banken tot gevolg.

Dit is in kort bestek wat in 1930-1931 is gebeurd. De Grote Depressie was een

regelrechte catastrofe. Het Amerikaanse Congres poogde maatregelen te nemen opdat dit nooit meer zou voorvallen en creëerde een systeem van reguleringen en waarborgen om het financiële systeem een vangnet te bieden. Voor een tijdje leefden we gelukkig, maar niet voor lang.

WINSTBEPERKINGEN

Wall Street ergerde zich aan de reguleringen die niet alleen de risico's beperkten, maar ook de mogelijke winsten. Beetje bij beetje maakte Wall Street een einde aan deze regels, gedeeltelijk door politici onder druk te zetten om de regelgeving af te zwakken, maar vooral door een 'financieel schaduwsysteem' op te zetten. Dat systeem is gebaseerd op complexe financiële constructies gemaakt om de regelgeving voor veilig bankieren te omzeilen. Zo hadden bijvoorbeeld spaarders in het oude systeem federaal gewaarborgde deposito's bij sterk gereguleerde spaarbanken. Die banken gebruikten dat geld dan voor woninghypotheken. Na verloop van tijd werd dat echter vervangen door een systeem waarbij spaarders hun geld in fondsen belegden. Die fondsen kochten door activa gedeekte commerciële effecten van speciale beleggingsvehikels die gewaarborgde schuldverbintenissen van geëffitseerde hypotheken kochten. Nodeloos te vertellen dat de regelgever nergens te bespeuren viel.

VANGNET

De jaren verstreken. Bleek dat het financiële schaduwsysteem meer en meer de banksector inpalmde. Immers, de

niet-gereguleerde spelers in dit systeem konden betere voorwaarden bieden dan de conventionele banken. En wie zich zorgen maakte over het feit dat deze Brave New World van financiën een vangnet miste, werden als hopeloos ouderwets beschouwd.

Eigenlijk zijn we nu aan het feest zoals in 1929. Of net niet. Eigenlijk is het nu 1930. De huidige financiële crisis is uiteindelijk een hedendaagse versie van de stormloop op de banken die de VS drie generaties geleden kenden. De mensen halen geen cash van de bank om onder hun matras te verbergen. Nee, nu hebben we te maken met het moderne equivalent: ze onttrekken hun geld aan het financiële schaduwsysteem en beleggen in schatkistcertificaten. Het gevolg is een vicieuze cirkel binnen de financiële crisis.

Bernanke en zijn collega's van de Federal Reserve stellen alles in het werk om die vicieuze cirkel te doorbreken. We kunnen enkel hopen dat ze slagen. In het andere geval staan we voor enkele onheuglijke jaren. Niet meteen een nieuwe Grote Depressie, maar wel de ergste crisis sinds decennia.

Maar zelfs als Bernanke slaagt, is dit geen manier om een economie te managen. Het is tijd dat we lessen van de jaren 30 nog eens leren, en dat we het financiële systeem opnieuw onder controle krijgen.

© The New York Times.

Paul Krugman is hoogleraar economie en internationale politiek aan Princeton University en columnist voor The New York Times.

TOP Ontwikkeling en democratisering moeten hoog op agenda

Afghanistanmissie
lakmoesproef voor NAVO

Terwijl deze week in Boekarest de NAVO-topconferentie plaatsvindt, bevindt het Atlantische bondgenootschap zich in een existentiële crisis. De Afghanistanmissie, de lakmoesproef voor de toekomstige geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van de NAVO, dreigt aan onenigheid ten onder te gaan.

Jorrit Kamminga

Ondanks de toegezegde extra steun van landen als België en Frankrijk om bij te dragen in Zuid-Afghanistan, zijn andere bondgenoten niet overtuigd van de noodzaak manschappen te sturen naar de zones waar de taliban het sterkst is en lokaal meer macht en invloed krijgt. Die lidstaten, zoals Duitsland, Italië en Spanje, beseffen niet dat zonder hun eigen inspanning de strijd tegen de taliban wel eens tevergeefs zou kunnen zijn.

Ondanks de onenigheid, is er een algemene consensus over het feit dat een militaire overwinning op de taliban niet het principiële doel is van de door de NAVO geleide ISAF-missie. Een Nederlandse commandant verwoordde door te zeggen dat de Nederlanders in Afghanistan waren om de taliban irrelevant te maken, niet om ze te verslaan. Een mooie gedachte, maar ze vereist een enorme inspanning op het gebied van humanitaire en ontwikkelingshulp. Een rapport van ACBAR, het orgaan dat de internationale hulp in Afghanistan coördineert, toont aan dat de westerse hulp aan Afghanistan tekortschiet. Dat is een van de belangrijkste redenen waarom de Afghaanse bevolking bijna zeven jaar na het begin van onze aanwezigheid er nog steeds niet op vooruit is gegaan. Sterker nog, in veel opzichten is de situatie nu slechter dan begin 2002. Er is meer afhankelijkheid van de illegale papaverteelt, meer onveiligheid en de structurele armoede en corruptie houden aan.

Dat is slecht nieuws voor de Belgische troepen die naar Kandahar vertrekken. Want zolang de zogenaamde olievlek van ontwikkeling uitblijft, is het voor soldaten onbegonnen werk om op kleine schaal aan wederopbouw en stabiliteit te blijven werken terwijl er steeds meer opgetreden moet worden tegen een krachtige talibanbeweging die slim inspeelt op de onenigheid

in de NAVO en het gebrek aan steun voor de Afghaanse bevolking. Met andere woorden, zolang het leven van de gemiddelde Afghaan er niet drastisch op vooruitgaat, blijft er op plaatselijk niveau steun voor de taliban en blijven jonge, werkloze mannen zich puur uit overlevingsdrang aansluiten bij die beweging. Naast de roep om meer internationale troepen in de gebieden waar die het meest nodig zijn, moet ook die ontwikkelingscomponent hoog op de agenda komen. Hoe meer soldaten er in Zuid-Afghanistan zijn, hoe meer zij zich bezig kunnen houden met humanitaire en (basis)ontwikkelingstaken.

De nieuwe Belgische regering moet zich tegenover de bondgenoten hard maken voor meer aandacht voor de humanitaire en ontwikkelingskant van de Afghanistanmissie. Dat is niet alleen een verplichting tegenover de Belgische soldaten die in Afghanistan dagelijks goed werk verrichten in extreem moeilijke omstandigheden. Het maakt ook onderdeel uit van het tegemoetkomen aan een belofte die de internationale gemeenschap eind 2001 aan de Afghaanse bevolking gedaan heeft. Deze keer zouden wij de Afghanen immers niet in de steek laten, gedeeltelijk uit eigen belang.

Direct daarmee verbonden is de democratisering. In 2009 zullen er in Afghanistan presidentsverkiezingen moeten worden gehouden. De veiligheidssituatie is momenteel zo problematisch dat die verkiezingen onder de huidige omstandigheden niet plaats kunnen vinden. Een verdeelde NAVO zal er niet voor kunnen zorgen dat veiligheid en stabiliteit gewaarborgd worden in de gebieden waar de taliban het sterkst is. Er zijn bovendien veel te weinig ISAF-troepen in die gebieden om de voorwaarden te scheppen voor het plaatsvinden van de presidentsverkiezingen. Ook dat thema moet besproken worden. Wat blijft er immers van de belofte van democratie over als er acht jaar na de val van het talibanregime geen vrije presidentsverkiezingen gehouden kunnen worden? Als de NAVO niet in staat is de verkiezingen volgend jaar te garanderen, moet deze kwestie zo snel mogelijk hoog op de agenda van de VN-Veilighedsraad komen te staan om een andere oplossing te vinden.

Jorrit Kamminga is directeur beleidsonderzoek van de Senlis Council, een internationale denktank voor veiligheid en ontwikkeling, met permanente vertegenwoordiging in Zuid-Afghanistan.

Deze keer zouden wij de Afghanen niet in de steek laten.

Opinie@tijd.be

Kinderbijslag zelfstandigen

Neen, het is geen aprilgrap. Net zoals vorig jaar op 1 april wordt de kinderbijslag voor het eerste kind van een zelfstandige vanaf 1 april opgetrokken met 10 euro. Zelfstandigen zullen dan 71,20 euro ontvangen in plaats van 61,20 euro. Op het eerste gezicht goed nieuws voor de zelfstandigen, want elke verhoging valt toe te juichen. Maar het werkt de discriminatie met de werknemers maar gedeeltelijk weg. Zij ontvangen 80,17 euro. Bovendien wordt het bedrag voor de kinderen van een werknemer verhoogd met een leef-tijdstoelag (tussen 27,85 euro en 54,11 euro). Niet voor het enige en jongste kind van een zelfstandige. Aangezien ouders met gemengde statuten (zelfstandige en werknemer of zelfstandige en ambtenaar) steeds de meest voordelige kinderbijslag krijgen, betekent dat in de praktijk dat enkel bij

kinderen van wie de ouders allebei zelfstandigen zijn de discriminatie blijft bestaan. We spreken dan over 99.093 'eerste' kinderen. De zelfstandigen begrijpen terecht niet waarom een onderscheid gemaakt wordt tussen kinderen van werknemers en hun kinderen. Kinderen hebben immers los van de arbeidssituatie. Een kind van een zelfstandige is niet minder 'waard' dan dat van een werknemer. Ook zelfstandigen willen het beste voor hun kinderen. De kinderbijslag helpt ouders daarbij, door een deel van de kosten van de opvoeding te vergoeden. De vorige regering had zich al principieel akkoord verklaard de kinderbijslag gelijk te schakelen. Maar het gebeurt met mondjesmaat. Een gelijkshakeling is dringend, maar kost natuurlijk geld. De verhoging van 10 euro kost 12 miljoen euro op jaarbasis, of 9 miljoen

euro voor 2008, aangezien de verhoging pas op 1 april ingaat. Een volledige gelijkshakeling hoeft niet zoveel te kosten, omdat dan gelden moeten worden overgeheveld van het werknemersstatuut en ambtenarenstatuut naar het zelfstandigenstatuut, want dan zal het voordeligste stelsel niet meer bestaan en moeten er geen extra gelden meer geëffecteerd worden voor de uitbetaling van de kinderen van gemengde statuten. Maar het is vooral het financieringssysteem in België dat in vergelijking met de buurlanden fout zit. Tot nu toe betalen werknemers geen enkele bijdrage voor het kindergeld, dat doet de werkgever voor hun via de patronale bijdrage. Een zelfstandige betaalt dus enerzijds voor zijn personeel en anderzijds voor de kinderen van de zelfstandigen, en hij ontvangt daarvoor een lager bedrag aan kindergeld.

Waarom de kinderbijslagen niet zoals in veel van onze buurlanden (Nederland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland, Denemarken) betalen via algemene middelen/belastingen, in plaats van financiering via bijdragen op het loon, juist omdat kinderbijslag niets te maken heeft met de beroepsactiviteit? Bovendien, wanneer de kinderbijslag zoals in onze buurlanden met belastinggeld gefinancierd zou worden in plaats van met bijdragen op loon, wordt niet alleen iedereen gelijk behandeld, maar zullen de loonkosten ook verminderen. Voor onze bedrijven, die met een belangrijke loonkostenhandicap opgezadeld zitten, zou dat een belangrijke verbetering van hun concurrentiepositie kunnen inhouden.

Christine Mattheuws is voorzitter van het Neutraal Syndicaat voor Zelfstandigen.